

گلابه غیربومی‌ها از نبود خدمات درمانی مناسب در جزیره هرمز «الماس» خلیج فارس حتی یک پزشک متخصص ندارد

۱۲

گفت‌وگوی «اعتماد» با جلال چراغ‌پور، کارشناس فوتبال برانکوبر اساس تفکرات خود بازیکن می‌گیرد نه لیست دلالت‌ها

۱۵

دوشنبه ۲۷ فروردین ۱۳۹۷، رجب ۱۴۳۹، آوریل ۲۰۱۸، سال پانزدهم، شماره ۴۰۶۵

اختراع

یادداشت

حتی به اندازه یک نایلون

«از خودمان شروع کنیم.» این شعار را بارها و بارها شنیده‌ایم. گاهی جدی گرفته‌ایم و گاهی هم بی‌اعتنایی از کنار این توصیه رد شده‌ایم. چند روز مانده به آغاز تعطیلات نوروز ۱۳۹۷ به ابتکار «کاوه مدنی»، معاون سازمان حفاظت محیط زیست چالش بی‌زباله در ایران راه‌اندازی شد؛ چالشی که شعار از خودمان شروع کنیم را دوباره زنده کرده بود و قرارش این بود که ظرف ۱۰۰ روز کسانی که به این چالش دعوت می‌شوند رد ویدیویی یک دقیقه‌ای بگویند که برای زباله چه کرده‌اند یا چه می‌کنند. عمر ۱۰۰ روزه این چالش تمام شده است و عمرها کردن زباله در طبیعت، فضاهای عمومی شهری و روستایی و کوه‌ها و جنگل‌ها و... هرگز تمام نشده. سرمان را که بچرخانیم چشم مان به زباله‌ای می‌افتد که در گوشه و کنار محل زیست‌مان رها شده است. به قول دکتر محمد فاضلی، استاد جامعه‌شناسی دانشگاه شهید بهشتی شاید لازم باشد که جامعه ما برای اصلاح ابتدا موفقیت‌های کوچک را جدی بگیرد و آنها را برجسته کند. یکی از موفقیت‌های کوچک ما در زمینه زباله چه می‌تواند باشد؟ چند روز پیش که به یکی از استان‌های شرق کشور سفر کرده بودم در مسیر بین دو شهر به بیابانی خیره شدم که به جای پوشش گیاهی پوشیده از نایلون بود. شاید یکی از موفقیت‌های کوچک ما این می‌تواند باشد که در سال ۱۳۹۷ کمتر و کمتر نایلون مصرف کنیم و البته نایلون‌های مصرفی مان را هم با بی‌مسئولیتی مفرط به خورد طبیعت ندهیم. اگر هر کدام از ما امسال بیشتر به زمین رحم کنیم شاید که یکی از اهداف چالش بی‌زباله هم محقق شود و آن وقت آماده شویم برای گام‌های بزرگ‌تر. ادامه این مسیر دهشتناک اما انقدر تیره است که نمی‌خواهم به آن فکر کنم. به قدر رها نکردن نایلون و ظرف‌های پلاستیکی هم که شده می‌توانیم. بون را تمرین کنیم. شاید که بتوانیم از شدت بی‌مسئولیتی جمعی مان به اندازه سر سوزنی کم کنیم.

امین‌شول‌سیرجانی

نگاهی به برنامه‌های صدروزه سازمان حفاظت محیط زیست در حوزه عمومی

چالش «بی‌زباله» تمام شد؛ چالش‌های بعدی در راه است

حسن‌سمعی اخبارگزاری میزان

است که این چالش‌ها چگونه باید اجرایی شوند تا در فضای عمومی بیش از پیش جدی گرفته شوند؟

جای خالی صداوسیما

اسماعیل کهرم، کارشناس محیط‌زیست یکی از کسانی است که سال‌ها درباره تبعات رویه‌های غلط تهدیدکننده حوزه محیط‌زیست کشور هشدار می‌دهد. او از کسانی است که در «چالش بی‌زباله» هم مشارکت داشته است. کهرم به «اعتماد» می‌گوید برنامه‌هایی که با افزایش سطح آگاهی‌های عمومی اجرایی می‌شوند باید دقیق هدف‌گذاری شوند و جامعه هدف‌شان به درستی انتخاب کنند. به عقیده او «چالش بی‌زباله» حرکت مهمی بود اما از آنجا که تمام تمرکز را بر شبکه‌های اجتماعی استوار کرده بود از گستردگی لازم برای ارتباط با جامعه هدف برخوردار نبود. پیشنهاد او این است که سازمان حفاظت محیط‌زیست باید رویه‌های «لوپزیون» برنامه‌های پرپیوندی دارد که بر مخاطبان موثرند. بنابراین از فرصت معرفی طرح‌های عمومی زیست محیطی در میانه این برنامه‌ها غفلت نکند. اگر می‌خواهیم دایره گسترده‌تری از همه لایه‌های جامعه را با چنین چالش‌هایی درگیر کنیم باید از همه ابزار ارتباطی استفاده کنیم. بنا بر آنچه کهرم توضیح می‌دهد سازمان صدا و سیما پیش از این برای پیوستن به چنین طرح‌هایی با هدف افزایش آگاهی عمومی با سازمان حفاظت محیط زیست تفاهنامه امضا کرده است و از این بابت نباید

مشارکت غیرقابل پیش‌بینی کودکان و نوجوانان در این طرح را برگ برنده چالش بی‌زباله می‌داند و اظهار امیدواری می‌کند این رویه تقویت شود.

چالش‌های بعدی در راه است

چالش بی‌زباله اما تنها برنامه سازمان حفاظت محیط زیست از این جنس نیست و جمع‌بندی نتایج این می‌تواند در اجرای برنامه‌های عمومی این سازمان موثر باشد. بنا به گفته مدیرکل مشارکت‌های مردمی این سازمان در سال ۹۷ هم قرار است چهار برنامه ۱۰۰ روزه اجرا شود. موضوع چالش فصل بهار درباره وضعیت تالاب‌ها خواهد بود و در تابستان هم موضوع چالش عمومی درباره مصرف آب شکل خواهد گرفت. به این ترتیب سازمان حفاظت محیط زیست مشخصاً بخشی از توانش برای جلب توجه افکار عمومی به موضوعات مهم زیست محیطی را قرار است از طریق همین چالش‌های ۱۰۰ روزه دنبال کند. اما سوال این

■ اسماعیل کهرم: تلویزیون برنامه‌های پرپیوندی دارد که بر مخاطبان موثرند. نباید از فرصت معرفی طرح‌های عمومی زیست محیطی در میانه این برنامه‌ها غفلت کنیم. در دوره اول مدیریت خانم ابتکار در سازمان حفاظت محیط زیست با صدا و سیما تفاهنامه‌ای امضا شد که بر اساس آن صدا و سیما موافقت کرد بر برنامه‌هایی را که از سوی سازمان حفاظت محیط زیست تأیید می‌شوند و جنبه آگاهی‌بخشی دارند به رایگان بخش کند. حالا باید همان تفاهنامه اجرایی شود.

■ زیلا مهدی‌آقایی، مدیرکل مشارکت‌های مردمی سازمان حفاظت محیط زیست: در سال ۹۷ هم قرار است چهار برنامه ۱۰۰ روزه اجرا شود. موضوع چالش فصل بهار درباره وضعیت تالاب‌ها خواهد بود و در تابستان هم موضوع چالش عمومی درباره مصرف آب شکل خواهد گرفت.

شکل بگیرد؛ اقدامی که با هدف تلنگر به جامعه ایران آغاز شد. مدنی درباره هدف «چالش بی‌زباله» گفته است: «من از سیستم دانشگاهی ام‌ایم‌و به نظر می‌آید از مشکلات عدم آگاهی عمومی است به همین دلیل یکی از کارهای این است که شرایط آموزش را محقق کنیم. هدف چالش بی‌زباله این بوده که افراد را به واکنش و فکر کردن وادار کند به همین دلیل این سوال را به همراه خود دارد که «شما برای زباله چکار می‌کنید؟» و این باعث می‌شود کسی که به چالش دعوت می‌شود باید یک اقدامی انجام دهد. هر اقدامی که به کاهش تولید، تفکیک و جمع‌آوری زباله کمک می‌کند. در این چالش هر فرد در ویدئویی یک دقیقه‌ای توضیح می‌داد که برای کاهش زباله‌ها چه می‌کند و در پایان هم از چهار نفر دیگر دعوت می‌کرد تا در این چالش شرکت کنند. همین دعوت‌ها موجب شد بسیاری از چهره‌های سیاسی، فرهنگی و ورزشی به چالش بی‌زباله بپیوندند. از وزیر آموزش پرورش و وزیر امور خارجه گرفته تا میرزا حجاز، بازیگر سینما و... اما چالش بی‌زباله که در آستانه تعطیلات عید نوروز و با شعار «از خودمان شروع کنیم» شکل گرفته بود تا چه اندازه موفق شد بر فضای عمومی اثر گذار باشد؟

سنجش موفقیت بر نامه‌های ۱۰۰ روزه

«زیلا مهدی‌آقایی»، مدیرکل مشارکت‌های مردمی سازمان حفاظت محیط زیست می‌گوید «چالش بی‌زباله» در چارچوب برنامه‌های ۱۰۰ روزه تدوین شده و هدف اصلی‌اش بهبود فرهنگ عمومی درباره زباله بود. به گفته او سنجش میزان موفقیت برنامه صدروزه

گروه اجتماعی

سیمای طبیعت در ایران آلوده است. خیلی بعید است که کسی در هر جایی از این سرزمین پا به طبیعت بگذارد و در گوشه و کنار با انبوهی از زباله روبه‌رو نشود. تلاش‌های مقطعی تشکل‌های غیردولتی هم در مقابل موج زباله‌ریزی عمومی ناچیز بوده است. زباله‌های رها شده در حاشیه رودخانه‌ها، جنگل‌ها، دامنه کوه‌ها و... نشان می‌دهد محیط زیست ایران علاوه بر چالش‌هایی مانند بحران کم‌آبی و تهدید حیات وحش با مساله به ظاهر ساده‌ای همچون رها شدن زباله هم دست و پنجه نرم می‌کند. علاوه بر این رها کردن زباله در اماکن عمومی در شهرها هم یکی از رفتارهای ضد اجتماعی به شمار می‌رود که به وفور دیده می‌شود. بنا به گزارش «مهر» و به گفته سعید متصدی، معاون سابق محیط زیست انسانی سازمان حفاظت محیط زیست تولید پسماند در ایام تعطیلات در سه استان شمالی کشور به قدری افزایش می‌یابد که فرآیند مدیریت پسماند را با چالش جدی مواجه می‌کند. «میزان پسماندی که در بازه زمانی حضور گردشگران که توسط شهرداری سه استان شمال کشور جمع‌آوری می‌شود حدود ۵ تا ۶ برابر میزان عادی زباله است.»

۱۰۰ روز با چالش بی‌زباله

افزایش تولید زباله در ایام تعطیلات در شهرهای گردشگر پذیر یکی از دلایلی بود که در روزهای پایانی سال ۹۶ کاوه مدنی، معاون سازمان حفاظت محیط زیست پیش قدم شد تا «چالش بی‌زباله» در ایران

دیدگاه

محمد درویش

هر حرکت مثبتی که با هدف آگاهی‌رسانی عمومی در زمینه محیط زیست انجام می‌شود باید مورد حمایت قرار گیرد. چالش بی‌زباله هم یکی از همین حرکت‌های مثبت است. منتها چنین فعالیت‌هایی در جات مختلفی دارد. در مورد حرکت‌های اجتماعی سازمان حفاظت محیط‌زیست و فعالیت‌هایش در این حوزه باید دست کم سه نکته را مدنظر قرار دهیم.

۱- در مورد برخی مسائل ما می‌توانیم از راه‌اندازی کمپین‌ها و فعالیت‌های اجتماعی انتظار اثرگذاری زیاد داشته باشیم و در مورد برخی دیگر از مسائل باید بسته‌ای از اقدامات انجام شود. برای مثال وقتی بحث صرفه‌جویی آب می‌شود و ما می‌بینیم که دولت کنترل‌کننده اصلی و سیاستگذار توزیع منابع آب در بخش کشاورزی و صنعت است نمی‌توانیم انتظار داشته باشیم که صرفاً به کمک مردم بحران را حل کنیم. راه‌اندازی کمپین‌های اجتماعی بیشتر با هدف اصلاح رفتارهای ناپسند اجتماعی انجام می‌شود. مثلاً پرتاب کردن ته سیگار یکی از رفتارهای ضد اجتماعی شهروندان است که ربطی به هیچ دولت و حکومتی هم ندارد و بنابراین کمپین راه‌انداختن می‌تواند بر تغییر الگوی رفتار جامعه موثر باشد. یا مثلاً بستن کمربند

به بهانه راه‌اندازی «چالش بی‌زباله»

لزوم تدوین قوانین تشویقی برای شهروندان مسوول

میلیون نفر جمعیت دارد؛ هر دو هفته یک بار مردم زباله‌های‌شان را جلوی در می‌کنارند. نه به این دلیل که آنها خیلی شهروندان مسوولیت‌پذیری هستند بلکه به این دلیل که هر گرم زباله‌ای که بیشتر تولید کنند باید مالیات بیشتری بدهند. بنابراین انگیزه‌شان برای کاهش تولید زباله افزایش پیدا کرده است. باید در کنار کمپین‌های اجتماعی راه‌هایی طراحی شود که انگیزه‌های شهروندان برای کاهش تولید زباله و مدیریت پسماند افزایش یابد. در جامعه‌ای که همه مثل هم باشند و میان شهروندان مسوول و غیرمسوول تفاوتی وجود نداشته باشد انگیزه مشارکت اجتماعی در همه شهروندان تضعیف می‌شود. سازمان حفاظت محیط زیست در کنار این کمپین‌ها باید نشان بدهد که دوع را از دوشاب تشخیص می‌دهد و با پیش‌بینی تمهیداتی هزینه‌های مسوولیت‌ناپذیری مدنی را افزایش دهد. اگر در کنار کمپین‌ها چنین حرکت‌هایی صورت بگیرد آن وقت مردم هم استقبال‌شان به طور چشمگیری افزایش می‌یابد. ولی اگر صورت نگیرد هیچ اتفاقی نخواهد افتاد. بارها گفته‌ام که قرار نیست

چرخ را از نو اختراع کنیم. کافی است به تجربه‌های جهانی در این زمینه توجه کنیم. حتی می‌توان با کمک دولت لایحه‌ای را تدوین کرد که بر مبنای آن مدل تشویق شهروندان مسوولیت‌پذیر و جریمه شهروندان غیرمسوول طراحی شود. همین قانون جریمه شهروندانی که از خودرو زباله به بیرون پرتاب می‌کنند؛ یا خیلی جدی‌تر اجرایی شوند. در لندن اگر شهروندی زباله بیرون بیندازد دو هزار پوند جریمه می‌شود و در این باره با تسامح برخورد نمی‌شود. اما وقتی ما کنار جاده‌ها و بزرگراه‌ها نگاه می‌کنیم می‌بینیم که پر از ته‌سیگار و زباله است. کافی است یک سامانه طراحی شود تا شهروندان مسوول بتوانند از طریق تماس تلفنی یا اینترنتی مشخصات رانندگان که قانون را رعایت نمی‌کنند اعلام کنند.

۲- لازم است آقای دکتر مدنی و همکاران‌شان به موضوعات مهم دیگر حوزه محیط زیست هم توجه کنند. ما انتظار داریم ایشان با توجه به تجربه علمی‌اش درباره بحران‌های جدی محیط زیست ما برنامه‌ریزی و کار کنند. البته که من محدودیت‌های

زیست بودم پوشش سه‌شنبه‌های بدون خودرو ابتدا در اراک شکل گرفت و بعداً ما آن را در سازمان حفاظت محیط زیست حمایت کردیم. کاری که به نظر می‌رسد در مورد چالش بی‌زباله انجام نشد و خود سازمان آن را اجرایی کرد. متأسفانه دیدگاه‌های رییس کنونی سازمان حفاظت محیط‌زیست موجب شده که تشکل‌های غیردولتی روز به روز از این سازمان فاصله بگیرند و علاقه و آمز به آنجا نداشته باشند. این اتفاق باعث کاهش مشارکت تشکل‌های غیردولتی در فعالیت‌های زیست‌محیطی می‌شود و در نهایت به ضرر محیط زیست خواهد بود. اگر سازمان حفاظت محیط زیست قصد دارد در فضای عمومی تغییر ایجاد کند باید به نقش مهم و موثر تشکل‌های غیردولتی بیش از پیش اهمیت قائل شود و به گونه‌ای رفتار نکند که فعالان جامعه مدنی از حمایت‌های سازمان ناامید شوند. در این زمینه باید نگاه شخص آقای کلاتری به مشارکت مردم در حوزه حفاظت از محیط زیست اصلاح شود. سرمایه اجتماعی مشارکت تشکل‌های غیردولتی را باید جدی گرفت. آن وقت است که چالش‌ها و حرکت‌های اجتماعی دست‌آوردهای بهتری خواهد داشت.

مدیرکل سابق مشارکت‌های مردمی سازمان حفاظت محیط زیست